

30. Het fijne puntje is, of inderdaad in de H. Schrift aan de diakenen regeermacht wordt toegekend. Daarvan is niets te vinden. Zwijgt Gods Woord dan over de regeerbevoegdheid? Allermint. Alleen maar, nergens is in de Schrift een spoor te ontdekken, dat ook diakenen daarin delen. In 1 Petri 5:1, 2 wordt aan de presbyters als onderherders onder de Archi- of Opperherder Christus (vers 4) het poimainein (weiden) toegekend: het leiden, verzorgen, beschermen, regeren van de kudde met de staf des Woords; tot hetzelfde poimainein vermaant de apostel de Efezische presbyters of episcopen in Hand. 20:28; in de veelbesproken tekst 1 Tim. 5:17 wordt gezegd, dat alle presbyters regeren; sommigen van hen hebben zich belast met de prediking en onderricht (nieuwe vertaling). Van diakenen is in deze teksten geen sprake. Voorts wordt onder de vereisten voor het ambt van episkopos in 1 Tim. 3:4, 5 vermeld, dat een episkopos met alle waardigheid zijn kinderen in toom moet weten te houden (nieuwe vert.) met directe toepassing op de gehele gemeente, terwijl zulk een toepassing bij de opsomming van de vereisten voor het diakenambt ontbreekt.

40. Ook Prof. Greijdanus heeft zich met omvang en strekking van het diakenambt bezig gehouden in zijn Commentaar op de Philippenzen, bij de verklaring van hfdst. 1:1. Hij zegt daar, onder verwijzing naar zeer veel Schriftuurplaatsen, dat het woord diakonos, breed van omvang en gebruik, toch neiging heeft naar een bepaalde betekenis, zoals uit 't gebruik van diakonia en diakonein kan blijken, n.l. die van lichamelijke verzorging, stoffelijke ondersteuning, diaconale hulp. Bij de uitdrukking in vs 1: episkopen en diakenen merkt hij op, dat de z.g. historische kritiek beweerde, dat het afzonderlijk noemen van episkopen en diakenen een anachronisme was: deze onderscheiding zou wijzen op een ambtsontwikkeling, tijdens het leven van de apostel nog onbekend. In verband hiermee hebben sommigen beweerd, dat de woorden episkopen en diakenen hier nog niet zouden hebben een van elkaar onderscheiden ambtsbetekenis (men lette op dit laatste woord). Dit wordt door Prof. Greijdanus weersproken o.a. met een beroep op Hand. 6 en 1 Tim. 3. Prof. Greijdanus wil episkopen en diakenen in ambtelijke, technische zin verstaan. Nog merkt hij, onder aanhaling van G. Kittel's Theol. Wörterbuch op, dat niets aan wijst, dat de diakenen hier voorkomen als helpers van de episcopen in het materiële, geldelijke, stoffelijke.

Men zij toch met het aanvanden van een bepaalde „ambtsontwikkeling“ voorzichtig, gezien de bron, waaruit dit denkbeeld is voortgekomen!

Zeker heeft Prof. Hovius gelijk, dat een rechtstreeks Schriftantwoord op de vraag, of de diakenen tot de kerkeraad behoren niet gegeven wordt. In Gods Woord staat niet: de diakenen behoren tot de kerkeraad. Evenmin: de diakenen behoren niet tot de kerkeraad. Dit ('t geven van een rechtstreeks antwoord) geschiedt evenmin op de vraag of in 't N. Testament de kinderloop bevolen wordt, of de viering van de rustdag op de eerste dag van de week. Maar staat daarom het antwoord op die vragen niet vast? We menen aangetoond te hebben, dat de Schriftgegevens geen enkele grond bieden om aan te nemen, dat de diakenen moeten gerekend worden tot de kerkeraad, maar dat de „algemene leiding“, de regering der gemeente, in de Schrift is toevertrouwd aan de presbyters of episcopen. En dat is het punt in geding.

50. Zahn zegt over Titus 1:5-9: „Geen exegetische kunst kan het feit verzwakken, dat hier de identiteit van episkopos en presbyter als een vanzelfsheid wordt verondersteld“. Voorts merkt hij op, dat evenals de „ouderlingen des volks“ te Jeruzalem (Matth. 21:23, Hand. 4:8) het „presbyterium“ (Hand. 22 vs 5) genoemd worden, zo ook de „ouderlingen der gemeente“ (Hand. 20:17) samen verenigd zijn tot een „presbyterium“ (1 Tim. 4:14).

Merkwaardig is nu, dat de „Ignatiusbrieven“ (waarschijnlijk uit dezelfde tijd als de „Leer der 12 apostelen“, de oudste ons bekende Kerkorde, eerste helft der tweede eeuw) herhaaldelijk en nadrukkelijk het „presbyterium“ onderscheiden van „de diakenen“.

60. Zover ik kan nagaan is men hierom van Calvijn afgeweken, omdat men óf niet geheel los was van contemporaine Roomse elementen inzake de ambtsbevoegdheid (Franse Confessie en Franse K.O., vooral tegenover de laatste past, met name in haar ontwikkeling, enige voorzichtigheid) óf omdat men te veel accent gaf aan de „traditie“ uit de eerste eeuwen.

Kort na het apostolische tijdvak begint al de verwording inzake ambtsomvang en ambtelijk gezag. Toen er geen geringe discrepantie bleek tussen hetgeen men in de Schrift las en wat men vond in de loop van de tweede eeuw, heeft de historische kritiek het accent op het laatste, op de „traditie“ laten vallen. Daarop heeft men de traditie teruggeprojecteerd, „hinein interpreteert“ in de gegevens van het Nieuwe Testament.

Naar ik meen zijn onderscheiden schrijvers, ook die begeerden zich te buigen voor de Schriften, dit gevaar niet voldoende ontweken, wijl ze het niet voldoende hebben onderkend. Daarom wees ik van meet

In de dagen van de jongste vrijmaking der kerken is de vraag aan de orde geweest, of de toen bezwaarden en daarna vrijgemaakten voortgingen in de lijn der Afscheiding, ja dan neen? Professor Dr G. M. den Hartogh heeft gepoogd die vraag ontkennend te beantwoorden. Dr C. H. Lindeboom heeft de brochure, waarin die poging ondernomen werd, op die tijd en in die fase van de strijd geschreven, terecht als een afleidingsmanoeuvre ontmaskerd. Een afleidingsmanoeuvre, wijl afvoerend van het eigenlijke punt in geding.

Toch heeft de vraag haar recht. Het is zeker niet zonder belang te weten of de Gereformeerde kerken zich in een zo gewichtig stuk der leer als die omtrent het verbond der genade bewegen in de lijn der Afscheiding of niet. Al is ook die vraag niet beslissend. Althans niet wanneer ze beantwoord wordt met een beroep op wat afgescheiden leraars in deze gesproken en geschreven hebben. Beslissend is slechts de vraag of de Gereformeerde kerken trouw zijn aan de Heilige Schrift en aan de Belijdenis der kerk, tot welke ook de Afgescheidenen zijn wedergekeerd en die zij in de Aeten van Afscheiding opnieuw als accoord van kerk-gemeenschap bezwoeren. Tenslotte zullen ook de particuliere meningen van Afgescheidenen aan die maatstaven moeten worden getoetst. Maar de vraag: In de lijn der Afscheiding? houdt haar relatieve betekenis.

Maar het heeft minstens evenveel zin de vraag op te werpen of in de leer des verbonds de Gereformeerde kerken dan misschien de lijn der Doleantie verlaten hebben?

De vraag schijnt voor wie de Doleantie met de persoon van Dr A. Kuyper, met de toenmalige Theologische Faculteit der Vrije Universiteit en De Heraut uit die dagen vereenzelvigd, schijnbaar spoedig beslist.

Schijnbaar. Want niemand vergete, dat tal van uitlatingen van Dr A. Kuyper over deze materie eerst van later datum zijn. Voorts, dat de vereenzelviging van de Doleantie met Dr A. Kuyper historisch onwaar en niet anders dan een mythe is. Kuyper moge in die beweging een klinker, geen medeklinker zijn geweest, een machtig instrument Gods in die tweede reformatie in de Nederlandse kerken der negentiende eeuw, het is niet zo, dat Kuyper doleerde en dat de overigen slechts con-doleerden, te weten doleerden met hem. Trouwens, wat was de Doleantie? Is haar historie ten volle getekend in het gebeuren te Amsterdam, te Voorthuizen, te Kootwijk? Niets daarvan. Zij had in tal van plaatsen haar eigen historie. Met haar eigen plaatselijke achtergronden. Ze is hier en daar voorbereid door predikanten uit de toenmalige Christelijke Gereformeerde kerk, wier optreden waarlijk niet slechts als een katalysator gewerkt heeft in de kerkelijke gisting dier dagen. Zo men wil: meer dan één dolerende gemeente droeg het stempel der scheiding. In dit opzicht mocht bij de kerkgeschiedschrijving wel eens meer rekening gehouden worden met wat Kuyper zelve opmerkt in zijn Encyclopaedie: „Men kan toch, teneinde dieper in de details in te dringen, zich (bij de beschrijving van de vaderlandse kerkgeschiedenis) beperken tot de kerkelijke historie van Friesland of Zeeland, van Amsterdam of Rotterdam en even zoo de patria slechts van een enkel tijd-

af op bestudering van de Schriftgegevens, en verzocht ik, zo men meende dat ik niet juist zag, bestreden te worden met argumenten uit Gods Woord. Op een „vermoedelijk“ of een „misschien“ de veranderingen te baseren die Prof. Hovius blijkt voor te staan, lijkt mij niet geraten. Ten slotte moge ik herinneren aan hetgeen ik aan het einde van mijn brochure schreef: „Wanneer we hier het pleit gevoerd hebben de diakenen niet langer te doen arbeiden op een terrein, dat het hunne niet is, n.l. dat der kerkregering, maar zich te bepalen tot het prachtige, breede arbeidsveld, hun in de Schrift toegewezen, den dienst der barmhartigheid, dan is het allermint onze bedoeling geweest, dat nu het diakenambt afstand neemt van de beide bijzondere ambten, en diakenen een geïsoleerde positie gaan innemen. Integendeel. Naar onze vaste overtuiging behooren de drie ambten, in Christus één, samen te werken. Alle verwijdering tusschen de ambten onderling moet strekken tot nadeel en schade voor den opbouw van het lichaam van Christus. Wat in den wortel één is, mag geen scheiding toonen in den voortgeschreden wasdom. Daarom niet: enkelen handelen en beslissen alleen, zonder advies of controle. Daarom niet: verlies van een grooter getal raadsleden. Maar samenwerking.“

Waarbij de Kerkeraad in alle gewichtige gevallen diakenen raadpleegt, en ten volle het woord, door diakenen gesproken, laat wegen. Omgekeerd: waarbij predikanten en ouderlingen, zooveel hun tijd dit toelaat, zich inwerken in de vraagstukken, waarmee diakenen worstelen en ook, weer zooveel hun tijd dit toelaat, met adviseerende stem de vergadering der diakenen bezoeken. Waarbij niet, zooals thans veelal ge-

schiedt, de diakenen zien naar hun conferenties (die in haar prestaties ten volle erkend kunnen worden en voor wier arbeid geen geringe achtung past) maar waarbij de diakenen de zaken, die daarvoor in aanmerking komen, brengen ter plaatse, waar zulks behoort, n.l. op den Kerkeraad en eventueel op de meerdere vergaderingen, waar dan de diakenen met adviseerende stem aanwezig kunnen zijn.

Ligt de fout niet veelal hier, dat men als de groote vraag ziet: mag ik stemmen? Naar ons oordeel moet men hiervan terugkomen. Het recht van uiteindelijke beslissing aan den Kerkeraad latende, moet de vraag zijn: hoe komen we tot samenstemming? Hoe vinden we, door gemeenschappelijke beraadslaging, door gemeenschappelijk overleg, den wil des Heeren? Hoe wordt, door uitwisseling van gedachten, de waarheid gevonden?.....

„De drie ambten in samenwerking: de Apostelen hadden de quaestie van Handelingen 15 wel alléén kunnen oplossen, maar ze betrokken er aanstonds de ouderlingen bij, ja zelfs de heele Gemeente was present, en al hadden de Apostelen stellig minder tijd dan wij, de zaak werd dóórgesproken, tot men tot overeenstemming gekomen was. In dat eerlijk pogen om bij het licht des Woords tot overeenstemming te geraken en de waarheid te vinden naar de Schriften, is afgesneden de gedachte: wij als leden van den Kerkeraad trekken aan 't langste eind, want bij ons ligt de eindbeslissing; kan evenmin wortel schieten de gedachte: de predikanten en de ouderlingen mogen op onze diaconale vergaderingen adviseeren, maar wij houden de touwtjes in handen. Ofschoon de Apostelen macht hebben te bevelen, lezen we telkens opnieuw hoe ze raden, voorlichten, helpen, opwekken, bidden, zooals de Apostel Paulus

perk tot onderwerp van zijn studiën kiezen. Zelfs kan de monographie één enkel punt uit de kerkelijke historie van eenige plaatselijke Kerk in een bepaald tijdstip toelichten, en het zijn niet het minst deze monographiën, die de historie der vaderlandsche kerk voeden en in het rechte spoor houden“, III, 288. Bij zulk detaillonderzoek zou blijken, dat de mening dat de leer der Gereformeerde kerken omtrent het verbond per sé niet „dolerend“ zou zijn, op zijn minst voorbarig is. Het was in de dolerende kerken waarlijk niet alles om zo te zeggen Kuyper-éénzang wat de klok sloeg. We denken aan een preek van de dolerende Dr L. H. Wagenaar uit 1890. Over Gen. 17:7. We geven een citaat, dat de kern der zaak raakt: „Zie, wanneer een Grieksche beeldhouwer een kunstgewrocht formeeren wou, dan koos hij uit de Corinthische marmergroeven een voor zijn oogmerk passend marmerblok uit. Dat marmerblok werd in zijne werkplaats gebracht, op de plaats der eere gesteld, gereinigd en toebereid. Maar dan zette zoo'n kunstenaar den beitel erop en rechts en links vlogen de stukken eraf, zoodat wellicht een deel ver beneden de helft overbleef; maar dit blijvende werd een beeld, dat scheen bezielde te wezen met een adem Gods en des kunstenaars roem uitriep heinde en verre. Zoo nu handelt in de formatie van het lichaam Christi de HEERE. De zichtbare kerk, het geheel der gedoopten, ook te dezer plaatse, is zijn marmerblok, door Hem uit de volkeren verkoren tot voorwerp voor de bearbeiding met zijn Geest en Woord. Maar ach, ook uit deze zichtbare kerk vallen vele lidmaten uit, en daar blijft slechts over die onzichtbare kerk, die de Heere zag, die zijn beeld vertoont, zijn glorie roemt. Doch één gewichtig onderscheid is er tusschen hetgeen er gebeurt met het doode blok en de levende kerk. De brokken van het onbewerkte marmer vliegen er uit en vallen af naar het welbehagen des beeldhouwers zonder eigen keuze; doch de ledematen der kerk, die verloren gaan, gaan verloren — wel overeenkomstig het welbehagen des Heeren, doch door eigen keuze en daarom door eigen schuld. Niemand uit uw midden kan verloren gaan, dan met zijn wil; dan door moedwillig en hardnekkig weigeren om zalig te worden; gij gaat verloren door onverschoonlijk ongeloof en diep zondige onzeggenlijkheid en onbekelijkheid. Niemand uit uw midden raakt los van Christus zonder opzettelijk worstelen, om van Hem los te komen.“ Zo preekte de dolerende Dr Wagenaar. Zo werd in de leeskerken der dolerenden gelezen. Nu zeg ik niet: dit is de dolerende wijze van preken. Maar niemand kan zeggen: dit is niet-dolerend. Het is de taal van een dolerend predikant. Leg daar nu het Praedivies, de Toelichting, de leerbesluiten, de vervangingsformule eens naast..... En dan staat het nog te bezien, wie vandaag in de lijn der Doleantie gaan. Er ware uit Wagenaars preek nog meer te citeren, dat de promotors van bindende leeruitspraken nog stoffe tot nadenken zou kunnen geven. D. E. C.

drif er niet van vertreden, Gods e breken en de

od geboren, ge- in al z'n wegen. en danken we odat we in ons hebben dat te is blijft. „Want

od te verstaan? beginsel, waar- een levenskiem. . Het is me te ud het met de ardour hij we- i God.“ Ze ver- dergeboren zijt, gankelijk zaad, Woord Gods.“ waar sprake is st.

dat blijvend in rkt door Woord and en Hij ver- onde en brengt die oprecht ge- let evangelie is jk die geloof.“

ligen goed ver- drijven en een mens kan met n een mol kan tens de wetten, teld heeft. Maar ligen niet. Een als iemand zou nu kan ik auto- u de verleiding en, niet waken of zeer wel in reft, zonder de niets doen. We

dikwijls en zo geen rekensom e kunnen leven. We kunnen niet zal ons staande t van de HERE

id, maar leert ch zover is het volharding de k-zorgeloos zou wortel is van dzaligheid, lij- n, standvastig- waarheid, mits- n dat de over- kkel is tot ern- ankbaarheid en sen der Schrift (Dordtse Leer- H. J. J.

BLIJK LEVEN

R. te D. f3.— provinciaal cha- uté toch wel fin. J. C. de K. te e V. f5.— (goed 21 Aug.: Kl. B. 2.— („de Heere rkelijke gemeen- en duidelijk bli- n); 22 Aug.: G. broeder schrijft: . S. 'k Hoop dat olgens catalogus of zijn dat min- e letters in „De vraag even door bibliotheek van veel eruit heeft i waarde is voor hool. Ik ben pas even „uit“. Mis- sen kort woortje zaken brengen? leverd; zodat bij 0.— inde bedrag, sa- willen we heen- e gaven in ont- J. JASPERSE, giro 25727.

Philémon bidt voor Onésimus. En geen oogenblik mag vergeten: het ambt roept mij niet om te heerschen, om anderen mijn wil of zienwijze op te leggen, ik ben geroepen, 't zij als dienaar, 't zij als ouderling, 't zij als diaken, te diaken, dat is te dienen, te dienen in liefde en zelfverloochening.

En dan de „noodgevallen“? Zijn ze er? En is het waar, dat nood breekt wet? Neen, nood breekt nooit de wet van God. Wel kan 't zijn, dat we de wet des Heeren niet goed verstaan, maar nooit gaat Gods wet voor de nood opzij, of wordt haar door den nood het zwijgen opgelegd; de Wetgever wordt door geen enkelen „nood“ verrast.

Maar zijn hier noodgevallen?

We meenen, dat ze er niet zijn. Neem nu eens het meest sprekend voorbeeld; dat van een zeer kleine Gemeente, die b.v. twee ouderlingen heeft en één diaken. Zal het eindoordeel als resultaat van besprekingen, naar den regel des geloofs en der liefde, er minder om zijn, indien twee tenslotte besluiten met advies van één, of één besluit met advies en onder op-

zicht van twee, dan wanneer drie hun stem uitbrengen?

Als maar het geloof, dat is de gehoorzaamheid aan het Woord des Heeren, levend is. En als dat geloof maar werkt door de liefde, den band der volmaaktheid bewaart, in zelfverloochening dienend.

Zoodra dat geloof, door de liefde werkend, kwijnt, zoodra het „ik“ en „mijn gezag“ of „mijn invloed“ op den voorgrond komt, is het verloren. Dan kan men bepalingen maken zoóveel men wil — de Kerk van Jezus Christus zal niet gebouwd worden.

De regel blijft: niet ik, maar Christus. In het ambt mag niemand uitkomen dan de Middelaar en Heere Jezus Christus. In het spreken van den dienaar des Woords moet Christus gezien worden. In de regering der ouderlingen moet Christus gezien worden. In het voorlichten, raden, ondersteunen, troosten der behoeftigen door de diakenen moet Christus gezien worden. In allen ambtelijken dienst moet God in allen geprezen worden door Jezus Christus (1 Petri 4:11).

P. D.

Gemeenschap in de arbeid

VIII

ALS R.K. SOLIDARISTISCH IDEEAAL (slot).

Zoals wij in ons vorig artikel reeds opmerkten, steunt het tegenwoordig R.K. Solidarisme wat de leerstellige onderbouw betreft op twee Pauselijke Encyclieken „Rero Novarum“ van Paus Leo XIII en „Quadragesimo Anno“ van Paus Pius XI. Laatstgenoemde, die in 1931 verscheen, was een kerkelijk leergeschrift, dat precies 40 jaren na „Rero Novarum“ als jubileumgeschrift uitkomende wilde voortbouwen op de gedachten in R.N. ontwikkeld, welke encycliek van zijn ambtsvoorganger door Paus Pius XI vanwege haar grote funderende betekenis werd genoemd de „Magna Charta“ der sociale orde, welke orde in Quadragesimo Anno nader werd uitgewerkt. Het was de bedreovende sociale toestand en de felle, maatschappelijke tegenstellingen, die deze in het leven had geroepen, welke Paus Leo XIII aanleiding gaven tot het schrijven van zijn Encycliek. Hij wijst dit zelf als volgt aan: „De ongekende groei van de nijverheid, de nieuwe techniek van de bedrijven, de wijziging in de onderlinge verhoudingen tussen patroon en arbeiders, de opeenhoping van de rijkdom bij weinigen terwijl de grote menigte verarmt, het groter bewustzijn van de arbeiders en hun steeds nauwere onderlinge aaneen-

POLITIEK EN SOCIAAL LEVEN

sluiting, en eindelijk het groeiend zedenbederf: dit alles heeft voor uitkomst gehad, dat de strijd losbrak.“ (R.N. § 1).

In zijn encycliek nu maakte de paus tegen beide elkander bekampende richtingen, zowel van liberalisme als van socialisme, front. Wat het liberalisme betreft veroordeelde de paus het egoïsme en de hardvochtigheid van de patroons door deze schets van de toestand in zijn dagen te geven: „Een alles verslindende woeker heeft de ellende nog verergerd..... Hierbij komt nog, dat de arbeidsmarkt en het hele zakenleven in de macht van slechts weinigen zijn gebracht, zodat een zeer klein aantal schatrijken een bijna slavenjuk aan de massa proletariërs hebben opgelegd.“ (R.N. § 2).

Verlossing uit de slavernij van het proletariaat, de „redemptio proletiorum“, dat was een der voornaamste doelstellingen van de beide Pausen met hun encyclieken en van het Solidarisme, waartoe ze de stoot gaven. Hun front maken naar twee kanten kan o.a. ook blijken uit deze stelling van R.N. dat „kapitaal zonder arbeid niet kan blijven bestaan, noch arbeid zonder kapitaal“.

Samenwerking van Kapitaal en Arbeid inplaats van strijd op leven en dood tussen die beide, dat is wat de Pausen voorstaan en waarvoor zij een eigen R.K.

socialle leer ontwikkelden, welke beleving ertoe zal moeten leiden, dat de klassenmaatschappij zal worden omgezet in een standen-maatschappij, waarbij alles zal staan onder de norm van de sociale rechtvaardigheid. Het is met name deze laatste gedachte, welke door paus Pius XI in zijn encycliek Quadragesimo Anno nader wordt uitgewerkt. Evenzeer als het R.K. Solidarisme gekant is tegen het individualistisch liberalisme, evenzeer neemt het ook stelling tegen het socialisme. Het doet dit allereerst op het punt van de eigendom. Daarbij wil het niet weten van een absoluut eigendomsrecht. In Rero Novarum stelt Leo XIII dan ook, dat „onderscheid gemaakt moet worden tussen rechtvaardig bezit en rechtvaardig gebruik van rijkdommen. Het privaatsbezit is een natuurrecht van de mens en van dit recht gebruik te maken, vooral in het maatschappelijk leven, is niet enkel geoorloofd, maar ten volle noodzakelijk..... Vraagt men nu, hoe men van de goederen gebruik moet maken, dan antwoordt de Kerk zonder aarzelen: Wat dit betreft moet de mens de stoffelijke goederen niet als zijn eigendom beschouwen, maar als gemeengoed, zodat hij er gemakkelijk van meedeelt aan anderen, die in nood verkeren“ (R.N. § 19). Dit rechtvaardig gebruik van rijkdommen brengt dan voorts met zich: „Op de eerste plaats moet aan de werkmans aan loon uitgekeerd worden, dat toereikend is voor zijn eigen onderhoud en voor dat van zijn gezin“ (Quadragesimo Anno § 71).

Tot dat onderhoud wordt verder gerekend, dat het loon een zeker overschot zal opleveren, dat ook de van bezit beroofde massa tot bezitvorming in staat stelt. Door besparing moet verkregen worden zoals Q.A. het aangeeft dat „een zeker deel van het loon overblijft na de noodzakelijke uitgaven.“ Om dit te bereiken is het noodzakelijk, „dat ten spoedigste hervormingen werden ingevoerd van die aard, dat aan elke volwassen arbeider een loon als boven bedoeld (d.i. dat in deze gezinsbehoeften voorziet, G.) worde gegarandeerd“ (Q.A. II, § 71). Dit loon naar sociale gerechtigheid is evenwel heel wat anders, „longe alias“, zegt Pius XI, dan opgesloten ligt in de socialistische arbeids- en loontheorie. In Q.A. zegt de paus dan ook: „Zo is het bijvoorbeeld een grove dwaling, als zonder schroom dit beginsel gepropageerd wordt, dat de arbeid zoveel waard is en zo hoog beloond moet worden, als de waarde bedraagt der vruchten, erdoor voortgebracht, en dat dus de werkmans het recht heeft, al de resultaten van zijn arbeid op te eisen“ (Q.A. II § 68).

Het voorgaande maakt 't ons duidelijk, dat terwijl 't socialisme streeft naar socialisatie van de eigendom

De doorbraak van de „doorbraak“

I.

Wanneer men zich ernstig met het verschijnsel van de „doorbraak“ bezig houdt, moet vanzelf de vraag opkomen: hoe komt het toch, dat de idee van de „doorbraak“ na de tweede wereldoorlog zo snel en zo krachtig in de christelijke wereld indringt en in de harten van vele christenen tot heerschappij komt?

Zeker, men kan daarvoor allerlei oorzaken noemen, welke van buiten af op de in allerlei christelijke verenigingen en partijen georganiseerden inwerkten. Men kan b.v. wijzen op de na de oorlog zeer sterk geworden drang om als natie, als volk, een éénheid te vormen; op het voorbijzijn van de politieke schoolstrijd, die „links“ en „rechts“ zo scherp tegenover elkander deed staan; op de steeds groter wordende eenheid in concrete sociaal-economische verlangens tussen links en rechts — het „dirigisme“ wordt immers door steeds groter massa's practisch en ook principieel aanvaard; op de internationale spanningen en organisaties, welke a.h.w. luide roepen om een eensgezind nederlands volk; op de barthiaanse theologie, die een zwaar en breed-uitgebouwd fundament voor de „doorbraak“-ideologie leverde; op de houding van de besturen der Ned. Herv. Kerk, welke telkens weer zakelijk en krachtig voor de „doorbraak“ kiezen, enz, enz.

Maar met het zoeken en vinden van deze van buiten af werkende oorzaken is men niet klaar! Men raakt daarmee de kern van de zaak nooit! Al deze krachten en invloeden zouden immers niets vermogen, indien ze in eigen kring geen aanknopingspunt, geen voedingsbodem vonden. De „doorbraak“-stemmen kunnen alleen daarom zulk een krachtig effect sorteren in de christelijke wereld, omdat ze daar een goede klankbodem, een geopend oor, een ontvankelijk hart vinden. En daarom, als men naar de oorzaak van de snelle triomftocht van de doorbraak-idee in de nederlandse christenheid wil zoeken, zal men zich moeten afvragen: tengevolge van welke geestelijke — of liever on-Geestelijke gesteldheid kon de doorbraak-propaganda de duizenden betoveren?

Daarbij zal men zich er tevens goed rekenschap van moeten geven, dat een verschijnsel als de infiltratie van het doorbraak-principe niet uit de lucht komt vallen. Er moet een historisch proces — we zeggen er dadelijk bij: een proces-van-afval

— aan vooraf zijn gegaan en nog steeds doorgaan, zal er van een zo acute doorbraak van de „doorbraak“ sprake kunnen zijn. Er moet nu eenmaal „ondergronds“ heel wat zijn voorgevallen, eer het tot een aardbeving of een vulkanische uitbarsting komt.

Ten slotte zal men met het oog op een juiste diagnose van de inwerking van de „doorbraak“-idealen in de christelijke volksgroep nóg iets voor ogen moeten houden.

Het is dit, dat de kern van alle „doorbraak“-theorieën uiteindelijk niets anders is dan het ont-trekken van steeds meer uitingen, sectoren van het mensleven aan de directe heerschappij van Jezus Christus en van het woord van God. De „doorbraak“-mensen zijn immers van oordeel, dat het politieke en sociaal-economische leven ten slotte niets te maken heeft met de genade Gods in Christus en innerlijk vreemd is aan het koninkrijk Gods. Politiek en sociaal-economisch leven behoren tot het religieus-indifferente gebied. Ongetwijfeld, ze kunnen zó geleid worden, dat de kerk geen plaats meer heeft, ja, dat ze doodgedrukt wordt. Zo geschiedde dat onder de terreur van het nationaal-socialisme. En dan moet men met alle middelen vechten tegen een dergelijke daemonische ontwikkeling daarvan. Maar als dat niet gebeurt, dan is politiek en economisch-sociaal leven een zuiver „zakelijke“ kwestie. Men kiest eenvoudig wat men na nuchtere, zakelijke overweging voor gemeenschap en enkeling het beste acht. Met geloof en christen-zijn heeft dat alles niets te maken.

Tegenover dit streven nu hebben waarlijk christelijke politieke partijen te leven uit de waarheid, dat Jezus Christus van de Vader alle macht over hemel en aarde ontving. Dat Hij nu ook inderdaad over alles op deze aarde heerschappij voert. En dat Hij ook door allen, dus ook door alle overheden, als Koning der wereld ERKENND wil worden.

Christelijke politiek is niet maar een politiek, die een paar „christelijke principes“ in haar vaandel schrijft en bepaalde „christelijke gedachten“ tracht te verwerkelijken! Wie dat denkt heeft van het ander christelijke politieke actie nog niets verstaan. Christelijke politieke actie bestaat er alleen als met een levend geloof in Jezus Christus als de Heer aller heren gezwoegd wordt om, terwijl men zelf uit dat geloof voluit leeft, de overheden in staat, provincie en gemeenten er toe te brengen naar de wil van Jezus Christus en dus naar het woord Gods te regeren!

Christus plaatst de tronen op de aarde. Hij zet er de machthebbers op. Hij geeft hun het zwaard in de handen. En God roept elke dag alle overheden toe: Nu dan, gij koningen, weest verstandig; laat u zeggen, gij richters der aarde. Dient de Here met vreeze en verheugt u met beving. Kust de Zoon, opdat Hij niet toorne en gij onderweg niet te gronde gaat, want zeer licht ontbrandt zijn toorn (Psalm 2:10-12).

Natuurlijk, het is de taak van een christelijke, politieke partij in elke nieuwe politieke situatie concreet en duidelijk te zeggen wat deze geloofsgehoorzaamheid aan Christus dan en daar betekent. Ze moet niet met allerlei, meestal zeer holle „christelijke“ leuzen werken. Die doen alleen maar kwaad. Naar binnen en naar buiten. Ze moet ook niet van het negatieve, van de kritiek op alleman en iedereen, trachten te leven. Neen, levend uit het geloof in Christus en door en door kennend de tijd, waarin zij optreedt, moet de christelijke politieke partij komen tot de formulering van concrete, politieke verlangens, moet ze duidelijk de koers bepalen waarin zich het politieke leven en niet minder het beleid van de Overheid zich bewegen moet.

Maar terwijl op deze taak der politieke partij alle nadruk gelegd moet worden, zal men er tegelijk diep van doordrongen moeten zijn, dat zonder het waarachtig geloof in Jezus Christus, zonder de gelovige erkenning van en gehoorzaamheid aan Hem als de Koning der koningen alle christelijke politieke één brok huichelarij is.

We kunnen dit óók anders zeggen.

Zó:

Christelijke politieke actie is er alleen daar, waar het woord Gods, zoals het in de Schrift tot ons komt, werkelijk wordt geloofd. Alleen daar, waar dat woord dag in dag uit wordt overdacht, onderzocht; waar het als kracht, licht, richtaanvoer van het leven wordt aanvaard; waar geworsteld wordt om er elk moment uit te leven, kan ware christelijke, politieke actie geboren worden en bloeien. Waar dat niet het geval is groeit alleen maar hypocrië en farizeïsme.

Nu zijn er, als ik het goed zie, op zijn minst twee caricaturen van dit ook „in de politiek“ leven uit het Woord van God.

In de eerste plaats is er het sullen met een aantal uit het geheel der Schrift losgescheurde teksten. In de politieke strijd worden die, dikwijls met véél pathos, gereciteerd. Maar men kent ze niet als woorden des Heren. Ze zijn holle woorden, lege termen, geworden. Het zijn takken, die van de boom der Heilige Schrift

van produ-
tegen ver-
„Daardoor
particulier
verslechter
zoch bene-
en tevens
te vermeer
§ 4).

Pius X.
social ka
als hij d
noemt, h
alles kan
verkregen
social
inhoud van
de voortb
gedachten
encycliek
maats-
volms

Evang
orde zal
van de S
keren tot
het ideaal
tend voor
van de S
Maatscha
van de k
king in s
betrachting
83). Orde
den dat i
streeft. I
gens wat
ginsel des
nen of te
onrecht e
storing v
kleinere
tot stand
hoger in
(Q.A. II

Dit
mag wor
het Socia
sluitende
drijfsleve
doelstellin
aan de pr

werden a
en zo he
„sieren“.
hanteren
tische en

Maar e
Die vir
de Bijbel
kerk en
worden in
wil dat z
toch. Men
hoort of
des Here
heerst we
ze geven
of „prae
kleurd. M
niet gebo
het leven

Wanne
in alle p
gebonden
Jezus Ch
ziek ziet
caalen
gehoorza
dat in de
wel zeer
die n c
onzer c
Reeds
armoe er
Heel v
Ze zijn
huidige e
streven.

Om de
stemmen
ken van
een heilz
trouwend
telijke pe
de voorb
lijk vers
strijd.

Op 10
de toen
volgende